

Pandemi Döneminde 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Coğrafya Konularının Öğretilmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Öğretmen Görüşleri

Şuheda Nur MACİT¹
Asım ÇOBAN²

Gönderim Tarihi: 18.03.2021

Yayın Tarihi: 31.12.2021

Öz

Pandemi sürecinde dünya çapında etkilenen çeşitli alanlar bulunmaktadır. Eğitim sistemleri de bu etkilenen alanlar arasında yer almaktadır. Araştırmanın amacı, pandemi döneminde 4.sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretilmesinde karşılaşılan problemleri ortaya çıkarmaktır. Araştırmada olgubilim deseni kullanılmış olup verileri elde edebilmek için yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, sınıf öğretmenliği yapan 8 öğretmen ile yapılan görüşme sonucu elde edilmiştir. Hazırlanan mülakat formu 6 adet açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Çalışmanın amacına uygun olan veriler direkt alıntılar yapılarak sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda covid-19 pandemi döneminde 4.sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretilmesinde kullanılan yöntemden, materyalden, kazanımlardan ve anlatım türünden kaynaklanan bazı sorunlar tespit edilmiştir. Araştırmanın sonunda çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Sosyal Bilgiler, Sınıf Öğretmeni, Coğrafya konuları, Öğretmen görüşleri.

Problems Encountered in Teaching Geography Subjects in the 4th Grade Social Studies Lesson during the Pandemic Period and Teacher Opinions

Abstract

There are many areas affected in our country during the Covid-19 pandemic process. One of these areas is our education system. The purpose of the research is to reveal the problems encountered in the teaching of Geography Subjects in the 4th grade Social Studies Course during the covid -19 pandemic that emerged in 2019. The research is of the phenomenological (phenomenological) type of qualitative research methods and the data were obtained using a semi-structured interview form. The data of the study were obtained as a result of interviews with 8 teachers who are classroom teachers. The interview form, consisting of 6 open-ended questions, was chosen as the data collection tool in the study. The data obtained in the research were analyzed with the descriptive analysis method and the opinions stated were presented by making direct quotations. As a result of the research, some problems arising from the method, the material used and the lecture approach in teaching geography subjects in the 4th grade social studies course during the pandemic period were determined. Based on the findings of the research, solutions were offered in the context of the problems experienced.

Key Words: Geography , Social studies, Class teacher, geography topics teacher opinions

¹Şuheda Nur Macit, Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, shdmct22@outlook.com, ORCID: 0000-0001-9781-5297

²Sorumlu Yazar: Asım Çoban, Prof. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim bölümü, Türkiye, asim.coban@amasya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7860-7561

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü 11 Mart 2020 yılında dünya çapında pandemi ilan etmiştir. Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan Coronavirüs (covid-19) salgını birçok alanda değişmelere neden olmuştur. Bu alanlardan biri eğitim sistemimizdir. 2019-2020 Coronavirüs (Covid-19) pandemisi, dünya çapında eğitim sistemlerini etkilemiş, yüz yüze eğitim terkedilerek tüm okulların ve üniversitelerin kapanmasına neden olmuştur (Wikipedia, 2020b). Bu durumun ne zaman son bulacağı konusunda net bir bilgi bulunmamaktadır (Can,2020).

İçerisinde bulunduğumuz 21. yüzyılda bireyin ve toplumun geleceği; bilgiye ulaşmaya, bilgiyi üretmeye ve bilgiyi kullanmaya bağlıdır (Güneş, 2003). Sosyal Bilgiler dersleri kapsamında yer alan coğrafya konularının öğretimi insanlara “yaşadığı dünyayı tanıtırken, onun en iyi ve en verimli şekilde nasıl kullanılması gerektiğini ve bunları yaparken de onun nasıl korunması gerektiğini öğretir” (Akyol, 2004: 32). Coğrafya öğretiminin doğru, etkili ve verimli bir şekilde yapılması, diğer disiplinler açısından da oldukça önem taşımaktadır (Örs,2007).

Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi dersleri cumhuriyetin ilk yıllarında bağımsız olarak okutulurken ilk kez 1962 yılında bir ders müfredatı kapsamında toplanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi içinde yer alan Coğrafya biliminin birçok tanımı bulunmaktadır. Atalay (2005: 1) “yeryüzünün şekillenmesini, şekillenmede etkili olan etkenleri ve yeryüzünde canlı hayatı oluşturan insan, bitki, hayvan toplulukları ile doğal ortam arasındaki ilişkiyi ve bunların dağılımını inceleyen bir bilim dalıdır” şeklinde tanımlamaktadır. İzbirak, (1992: 61-62) “yeryüzüne bağlı olayları tanıtan, bunları açıklayan bilimdir’ derken; Güngördü (1999: 2) “yeryüzü olayları ile insan arasındaki münasebetleri, bu olayların dağılımını ve bu dağılımların nedenlerini inceleyen bir bilimdir’ diye tanımlamaktadır. Coğrafya çok geniş inceleme alanlarına sahip bilim dallarından biridir (Örs,2007).

“MEB Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan öğrenme alanları;

1. Birey ve Toplum
2. Kültür ve Miras
3. İnsanlar Yerler ve Çevreler
4. Bilim Teknoloji ve Toplum
5. Üretim Dağıtım ve Tüketim
6. Etkin Vatandaşlık
7. Küresel Bağlantılar”

Bu öğrenme alanları göz önünde bulundurularak 4.sınıf öğretmenlerine aşağıda belirtilen 6 açık uçlu soru sorulmuştur:

- 1) Pandemi dönemi sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan coğrafya konularını işlerken yöntem ve teknikler nelerdir?
- 2) Pandemi dönemi sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan coğrafya konularını işlerken kullandığınız materyaller nelerdir?
- 3) Pandemi dönemi sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan coğrafya öğretimi programı içerisinde bulunan kazanımlara yönelik görüşleriniz nelerdir?
- 4) Pandemi dönemi sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan coğrafya konularını işlerken sınıf içi etkinliklerde aldığınız önlemler nelerdir?

- 5) Pandemi döneminde yapılan eğitim-öğretim sürecinde özellikle sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan coğrafya konularının öğretiminde karşı karşıya kaldığınız başlıca sorunlar nelerdir?
- 6) Pandemi dönemi sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan coğrafya öğretimi için önerileriniz nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Covid-19 pandemi sürecinde tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bu süreçten olumsuz etkilenen birçok alan bulunmaktadır. Bu alanlardan birisi hiç şüphesiz eğitim sistemimizdir. Yapılan araştırmanın amacı, 2020 yılının başlarında ortaya çıkan covid -19 pandemi döneminde 4.sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretilmesinde karşılaşılan problemleri ortaya çıkarmak ve sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulup alanyazına katkı sağlamaktır.

Yöntem

Çalışmada nitel bir yaklaşım olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz fakat derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 69).

Olgubilim deseninde, gerçeğin ne olduğu bireysel tecrübeler doğrultusunda araştırılmaktadır. Bu sebepten dolayı covid -19 pandemi döneminde öğretmenlerin karşılaştıkları problemleri bireysel tecrübelerinden faydalanarak ortaya koymak ve alanyazına katkı sağlamak için yapılan bu araştırmada olgubilim deseni seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Verilerin elde edilmesinde yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Görüşme esnasında sorulacak sorular hazırlanırken bir uzman ve farklı araştırmacılardan görüş alınmış olup alınan dönütler sonucunda görüşme formu revize edilmiştir. Görüşme formu pilot uygulama yapıldıktan sonra geliştirilmiş ve son hali verilmiştir.

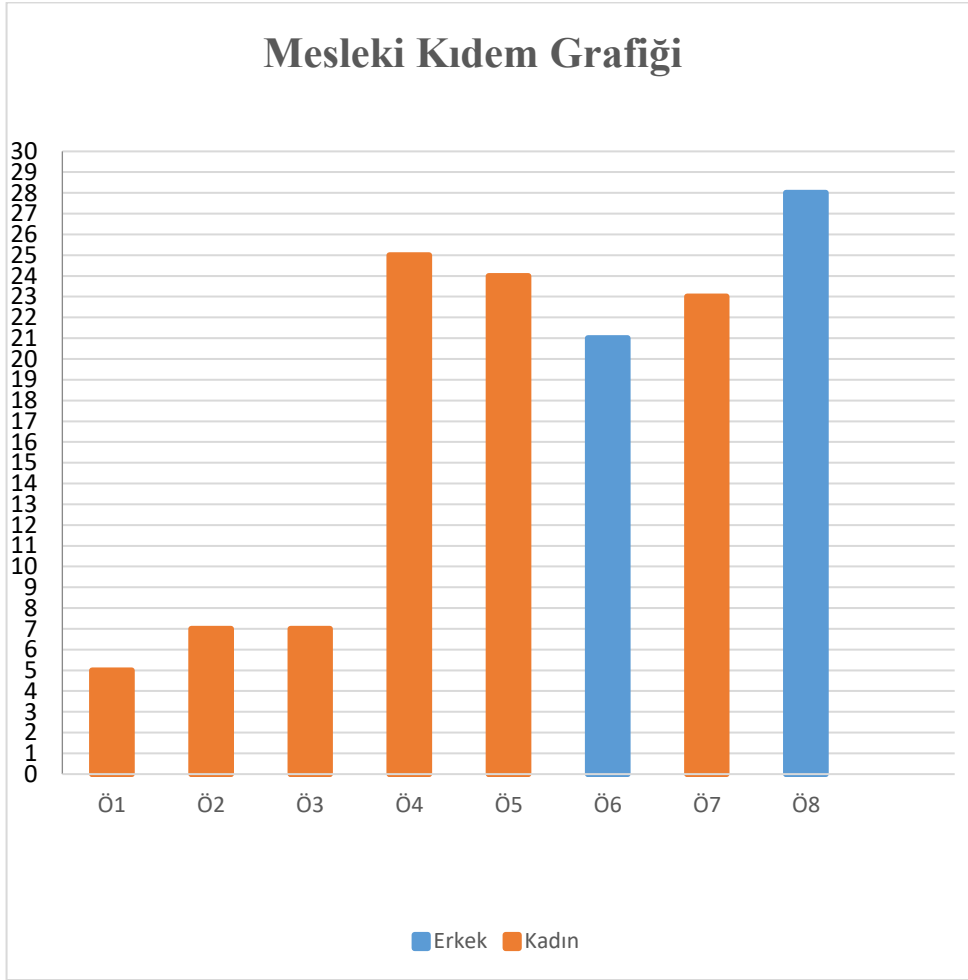
Araştırmada “4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Coğrafya Konularının Öğretilmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Öğretmen Görüşleri” başlıklı görüşme formu kullanılmıştır. Uzman görüşüne başvurularak hazırlanan mülakat formu iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde araştırmanın amacı, katılımcıların kimliklerinin gizli tutulacağı bilgisi ve demografik bilgileri bulunmaktadır. İkinci kısmında ise araştırma amacıyla ilgili olarak hazırlanan altı soru bulunmaktadır. Bu sorular alanyazın taranıp ve okullarda yapılan gözlemler sonucunda hazırlanmıştır. Ayrıca araştırma sonunda transkript edilen veriler katılımcı ile paylaşılıp teyit ettirilmiştir.

Çalışma Grubu ve Verilerin Analizi

Çalışmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008 de yaptıkları bir çalışmada uygun örnekleme yöntemini “Yapılan araştırmada araştırmacının rahatlıkla ulaşabildiği örneklemden verileri toplayabilmesidir” diye tarif etmektedir. Özmen ve Karamustafaoğlu, 2019 yılında yaptığı diğer bir araştırmada ise “Ölçüt örnekleme yönteminde, örnekleme belirleyen ölçütü karşılayan bireyler araştırmanın örneklemini oluşturduğunu” ifade etmişlerdir.

Araştırmada çalışma grubu gönüllük esasına dayalı olarak pandemi döneminde 4.sınıflara eğitim vermekte olan 8 öğretmen ile oluşturulmuştur. Katılımcıların izni dahilinde görüşme esnasında ses kaydı yapmıştır. Görüşmenin yapıldığı gün veriler transkript edilip katılımcının onayı alınmış ve

çalışmaya uygun olmayan veriler çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Çalışma kapsamında kullanılan örneklem grubuna ait görev süreleri şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Örnekleme ait demografik bilgiler

Örnekleme ait demografik bilgilerin sunulduğu şekil 1de görüldüğü üzere görüşmeye katılan öğretmenlerin 6’sı kadın 2’si erkektir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin görev süreleri incelendiğinde en az 5 yıl ile en fazla 28 yıl arasında değiştiği görülmektedir.

Ö1 öğretmeni mesleğinin 5. yılında olup 2 kere 4. Sınıflarda eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Ö2 öğretmeni mesleğinin 7. yılında olup 2 kere 4. Sınıflarda eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Ö3 öğretmeni mesleğinin 7. yılında olup 2 kere 4. Sınıflarda eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Ö4 öğretmeni mesleğinin 25. yılında olup 6 kere 4. Sınıflarda eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Ö5 öğretmeni mesleğinin 24. yılında olup 5 kere 4. Sınıflarda eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Ö6 öğretmeni mesleğinin 21. yılında olup 4 kere 4. Sınıflarda eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Ö7 öğretmeni mesleğinin 23 yılında olup 5 kere 4. Sınıflarda eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Ö8 öğretmeni mesleğinin 28 yılında olup 7 kere 4. Sınıflarda eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Görüşmede araştırmanın amacına uygun olmayan veriler analiz dışında tutulmuştur. Görüşmede elde edilen veriler transkript edilip temalar belirlenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, çalışmanın araştırma soruları doğrultusunda pandemi döneminde sosyal bilgiler öğretimi yapmakta olan 4.sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 1. Coğrafya konularını işlerken kullanılan yöntem ilgili görüşler

Görüşler	Öğretmen	Frekans
Proje Yöntemi	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5	4
Düz Anlatım Yöntemi	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8	7
Gösteri Tekniği	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5	4
Bilgisayar Destekli Öğretim	Ö1,Ö2,Ö3	3
Soru Cevap Yöntemi	Ö1, Ö2, Ö3,Ö5,Ö7,Ö8	6
Tartışma	Ö5	1

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1, Ö2, Ö3 ve Ö5 öğretmenleri pandemi sürecinde proje yöntemini kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7 ve Ö8 öğretmenleri pandemi sürecinde düz anlatım yöntemini kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1,Ö3,Ö4 ve Ö5 öğretmenleri pandemi sürecinde gösteri tekniğini kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1, Ö2 ve Ö3 öğretmenleri pandemi sürecinde bilgisayar destekli öğretimi kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1, Ö2, Ö3,Ö5,Ö7 ve Ö8 öğretmenleri pandemi sürecinde soru cevap yöntemini kullanmaktadırlar. Buna ilişkin Ö1 öğretmeni;

“Yöntem ve tekniklerin hemen hemen hepsine yer vermeye çalışıyorum. Proje yöntemi, anlatım yöntemi, gösteri tekniği, bilgisayar destekli öğretim vb. yöntemleri kullanıyorum.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö5 öğretmeni pandemi sürecinde tartışma yöntemini kullanmaktadır.

Tablo 2. Coğrafya konularını işlerken kullanılan materyaller ile ilgili görüşler

Görüşler	Öğretmen	Frekans
Harita	Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7	6
Coğrafya Atlası	Ö2,Ö5,Ö6	3
Küreler	Ö3,Ö4,Ö7	3
Animasyonlar	Ö3	1
Slayt	Ö3,Ö7	2
Video	Ö2,Ö3,Ö7,Ö8	4
Çeşitli Kitaplar	Ö3,Ö7,Ö8	3
Eğitim Siteleri	Ö2, Ö3,Ö6	2
Görseller	Ö2	1
Akıllı Tahta	Ö5,Ö6,Ö8	2
Oyun	Ö8	1
Film	Ö7, Ö8	2

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1, Ö2, Ö4, Ö5,Ö6 ve Ö7 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak harita kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö2,Ö5 ve Ö6 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak coğrafya atlası kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö3,Ö4 ve Ö7 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak küre kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö3 öğretmeni pandemi sürecinde materyal olarak animasyonları kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö3 ve Ö7 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak slayt kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö2, Ö3, Ö7 ve Ö8 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak video kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö3, Ö7 ve Ö8 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak çeşitli etkinlik kitaplarını kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö2,Ö3 ve Ö6 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak eğitim sitelerini kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö2 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak görseller kullanmaktadırlar. Buna ilişkin Ö2 öğretmeni;

“Videolar, görseller, harita çeşitleri, gerçek yaşam fotoğrafları (köylerinden vs.), eğitim siteleri, velileri ile görüşmelerini isteyip yaşam alanlarına dair görüşüp etrafındaki dağ ırmak vs. hakkında bilgi almalarını istiyorum.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö5,Ö6 ve Ö8 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak akıllı tahtayı kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö8 öğretmeni pandemi sürecinde materyal olarak çeşitli oyunlar kullanmaktadır. Buna ilişkin Ö8 öğretmeni;

“... önce dersi ekrana yansıttığım kitaplarla anlatıp soruları çözerek dersi işliyorum. Ders ile ilgili video izletiyorum varsa oyunlarla pekiştiriyorum.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö7 ve Ö8 öğretmenleri pandemi sürecinde materyal olarak çeşitli filmleri kullanmaktadırlar.

Tablo 3. Coğrafya öğretim programı içerisinde bulunan kazanımlar ile ilgili görüşler

Görüşler	Öğretmen	Frekans
Uzaktan eğitim ile bazı kazanımlar soyut bir şekilde işlenmektedir.	Ö2,Ö6	2
Kazanımlara verilen sürelerin kazanımın zorluk derecesine göre düzenlenmesi gerekmektedir.	Ö2,Ö3	2
Kazanımlardaki derinlik pandemi dönemine uygun olarak hafifletilmelidir.	Ö1	1
Kazanımlar çocukların günlük hayatta kullanabileceği şekilde seçilmiştir.	Ö7	1
Kazanımlar pandemi döneminde tamamlanabilir.	Ö4	1
Kazanım sayısı artırılmalıdır.	Ö5	1
Ders sayısı artırılmalıdır.	Ö1,Ö2,Ö8	3
Pandemi döneminde kazanımlar yetişmemektedir.	Ö8	1

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö2 ve Ö6 öğretmenleri pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile bazı kazanımlar soyut bir şekilde işlendiği görüşündedir. Buna ilişkin Ö2 öğretmeni;

“...kazanım içerikleri güzel, yaşamla iç içe ancak pandemi yani uzaktan eğitim sebebi ile yön bilgisi ve konuları havada kalıyor. Uzaktan eğitimle daha soyut bir şekilde kalıyor anlatım.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö2 ve Ö3 öğretmeni pandemi sürecinde kazanımlara verilen sürelerin kazanımın zorluk derecesine göre düzenlenmesi gerektiği görüşündedir. Buna ilişkin Ö3 öğretmeni;

“bazı kazanımlar için verilen süre yetersizken öğrencinin daha kısa sürede öğrenebileceği kazanımlara ayrılan süre çok fazla bu kazanımların süresi düzenlenmeli ve bazı kazanımlar seviye üstü(Ö3)” şeklinde görüş belirtmiştir.

“...kazanımların süresi zorluk derecesine göre biraz daha artırılabilir. Çünkü video ve görsellerle zaten yeterince kavramayan çocuk için materyalleri genişletmek belki birçok video izletmek, tanıtım yapmak gerekiyor. Bunun içinde zaman lazım daha fazla derse ihtiyaç var” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1 öğretmeni kazanımlardaki derinlik pandemi dönemine uygun olarak hafifletilmesi gerektiği görüşündedir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö7 öğretmeni kazanımların çocukların günlük hayatta kullanabilecekleri şekilde seçildiği görüşündedir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö4 öğretmeni kazanımların pandemi döneminde tamamlanabileceği görüşündedir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö5 öğretmeni kazanımların sayısının artırılması gerektiği görüşündedir. Buna ilişkin Ö5 öğretmeni;

“... sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan coğrafya kazanımları hakkında benim görüşüm kazanım sayıları artırılmalı ders kitaplarında görsel ve haritalara bolca yer verilmeli. Dünya haritasının ayrıntılı bir şekilde ders kitaplarında yer alması gerekir.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1 ve Ö8 öğretmeni ders sayılarının artırılması gerektiği görüşündedir. Buna ilişkin Ö1 öğretmeni;

“... ya ders sayıları artırılmalı ya da kazanımlar hafifletilmelidir. Öğrencilerin teknolojik imkânlarının olması ve materyallere ulaşımı sağlanmalı, bazı konular oyunlaştırılarak çeşitli platformlarda hazırlanmalı.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö8 öğretmeni pandemi döneminde kazanımların yetişemeyeceği görüşündedir. Buna ilişkin Ö8 öğretmeni;

“... öğretim programları pandemi döneminde biraz kazanım olarak yetişmeyebilir. Bu konu ile ilgili fazladan ders yapılabilir. Ya da müfredat azaltılabilir veya ders süreleri uzatılmalı. Dersle ilgili dijital oyun, etkinliklere yer verilmeliydi.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Tablo 4. Coğrafya konularını işlerken sınıf içi etkinlikler ile ilgili görüşler

Görüşler	Öğretmen	Frekans
Görselliğe ve somutluğa önem verilmelidir.	Ö1	1
Etkinliğin konunun içeriğine uygun olmasına dikkat edilmelidir.	Ö3	1
Çevrelerini daha dikkatli izlemelerine dikkat edilmelidir.	Ö2	1
Sosyal mesafeye dikkat ederek araç- gereçler kullanılmıştır.	Ö4	1
Coğrafya kazanımları canlı derslerde işlenmiştir.	Ö5,Ö7,Ö8	3
Tüm öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmalıdır.	Ö6	1

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1 öğretmeni kazanımlardaki pandemi döneminde görselliğe ve somutluğa önem verilmesi gerektiği görüşündedir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö3 öğretmeni kazanımlardaki pandemi döneminde etkinliğin konunun içeriğine uygun olmasına dikkat edilmesi gerektiği görüşündedir. Buna ilişkin Ö3 öğretmeni;

“ .. etkinliğin konunun içeriğine uygun olmasına dikkat ediyorum. Konu ile ilgili etkinlikler zenginleştirilip online eğitime veya seyreltilmiş eğitime uygun hale getirilmelidir.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö2 öğretmeni kazanımlardaki pandemi döneminde çevrelerini daha dikkatli izlemelerine dikkat edilmesi gerektiği görüşündedir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö4 öğretmeni kazanımlardaki pandemi döneminde sosyal mesafeye dikkat ederek araç-gereçlerin kullanılması gerektiği görüşündedir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö5,Ö7 ve Ö8 öğretmenleri coğrafya kazanımlarını canlı derste işlemişlerdir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö6 öğretmeni tüm öğrencilerin derse aktif katılımının sağlanması gerektiği görüşündedir.

Tablo 5. Coğrafya konularının öğretiminde karşı karşıya kaldıkları sorunlar ile ilgili görüşler

Görüşler	Öğretmen	Frekans
Uygulama alanında sorun yaşanmaktadır.	Ö2,Ö3,Ö4,Ö7	4
Öğrencilerin sınırlı sayıda duyularına hitap etmek kalıcılığı olumsuz yönde etkilemektedir.	Ö1	1
Coğrafya konularındaki harita bilgisi çocuklar için soyut bir kavramdır.	Ö5	1
Her sınıfa özel coğrafya öğretim materyalleri olmalıdır.	Ö6	1
Okullarda coğrafya dersi için ayrı bir sınıf oluşturulmalıdır.	Ö6	1
Ders sürelerinin kısa oluşu ve coğrafya konularının canlı derslerle işlenmesi başarı düzeyini düşürmektedir.	Ö8	1
Müfredat hafifletilmelidir.	Ö8	1

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö7 öğretmenleri kazanımlardaki pandemi döneminde uygulama alanında sorun yaşandığı görüşündedirler. Buna ilişkin Ö2 ve Ö7 öğretmeni;

“...uygulama alanında sorun yaşıyoruz. Çocuğun yaparak yaşayarak öğrenme ortamı kısıtlı kaldı. Mesela yeryüzü şekillerini konuşurken çocuğa görseli göstersek bile yetersiz kalıyor. Örneğin vadiyi somut olarak anlamlandıramıyorum. Yön bilgisinde eksik varsa krokiyi yanlış okuyabiliyor.(Ö2)” şeklinde görüş belirtmiştir.

“...uygulama konusunda zorluk yaşadık. Okulun krokisini uygulamalı olarak çizmek istedik ama yapamadık. Diğer kazanımlar uygulanabildi.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö1 öğretmeni kazanımlardaki pandemi döneminde öğrencilerin sınırlı sayıda duyularına hitap etmek kalıcılığı olumsuz yönde etkilediği görüşündedirler. Buna ilişkin Ö1 öğretmeni;

“Öğrencilerin sınırlı sayıda duyularını kullanması kalıcılığı etkiliyor. Materyallerle daha yakından temaslarının olması kalıcılığı sağlayabilirdi. Bu anlamda bazen kalıcı olmama durumları ile karşılaşıyoruz.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö5 öğretmeni coğrafya konularındaki harita bilgisi çocuklar için soyut bir kavram olduğu görüşündedir. Buna ilişkin Ö5 öğretmeni;

“Coğrafya konularındaki harita bilgisi çocuklara çok soyut kavram olarak geldi. Günlük yaşantılarından yaşadıkları fakat öğrenmekte sıkıntı çektikleri bir konu.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö6 öğretmeni her sınıfa özel coğrafya öğretim materyalleri olması gerektiği görüşündedir. Buna ilişkin Ö6 öğretmeni;

“... elimizde daha çok materyallerin olmasını isterdim. Her sınıfta küre modeli, kabartma haritalar ve modeller olmalı.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö6 öğretmeni tüm okullarda coğrafya dersi için ayrı bir sınıf oluşturulması gerektiği görüşündedir. Buna ilişkin Ö6 öğretmeni;

“...kesinlikle coğrafya dersi için ayrı bir sınıf olmalı. Yaptırabileceğimiz etkinlik örnekleri bi kitap halinde bize verilmeli.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö8 öğretmeni ders sürelerinin kısa oluşu ve coğrafya konularının canlı derslerle işlenmesi başarı düzeyini düşürdüğü görüşündedir. Buna ilişkin Ö8 öğretmeni;

“...pandemi döneminde ders sürelerinin kısa oluşu hafta da 2 gün yüz yüze ders işlenmesi ve canlı derslerle işlenmesi başarı düzeyini olumsuz etkilemektedir.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan 8 öğretmenden Ö8 öğretmeni müfredatın hafifletilmesi görüşündedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırmada pandemi döneminde 4. Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi içerisine bulunan coğrafya konularının öğretilmesinde kullandıkları materyalden, yöntemden ve etkinliklerden kaynaklanan bazı sorunlar tespit edilmiştir. Pandemi döneminde öğretmenlerin çoğunluğu düz anlatım tekniğini daha çok tercih ettiğini, bunun yanında soru-cevap tekniğinin de yaygın olarak tercih edilen yöntemlerden olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu süreçte coğrafya konularının öğretiminde harita başta olmak üzere küre ve konu bağlantılı görsel materyal kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler dersi coğrafya konuları kazanımlarının genellikle soyut olduğu, dolayısıyla istenilen düzeyde başarının sağlanmasının zor olduğu belirtilirken, kazanımların yanında ders saatlerinin yetersizliği vurgulanmış, ders saatlerinin artırılması istenmiştir. Pandemi döneminde sınıf içi etkinliklerin zor olduğu, konunun özelliğine uygun olarak görsel materyal kullanılmaya özen gösterildiği, bu süreçte sosyal mesafeye uymanın da bazı sınırlılıklara neden olduğu belirtilmiştir.

Çalışmada ortaya çıkan önemli sonuçlardan birisi de coğrafya konularının öğretiminde uygulamaya daha fazla yer verilmesi gerekli iken, bu olağanüstü süreçte uygulamaya yeteri kadar zaman ayırlanamamasından kaynaklı olduğu üzerinde durulmuştur.

Pandemi döneminde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri şunlardır:

- Sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan coğrafya konularının öğretilmesinde görsellik büyük önem arz etmektedir. Öğretmenlerin konu ile ilgili görsellere yer vermesi dersi zevkli ve daha anlaşılır hale getirmektedir. Uzmanlar tarafından öğrencilerin bilişsel gelişimlerine uygun görseller hazırlanabilir.
- Pandemi döneminde sosyal mesafenin korunması açısından birçok etkinlik yapılamamaktadır. Bu durum dersi monoton hale getirmiştir. Bu durumu ortadan kaldırmak için konu ile ilgili karikatürler veya şarkılar kullanılabilir.
- Sosyal bilgiler dersi içerisinde bulunan coğrafya konularının öğrenilmesinde öğrenciler daha çok ezberle yönelmekte ve sınav başarısı üzerinde durmaktadırlar. Ezber yöntemi tekrara başvurulmadığı sürece bilgilerin kalıcılığını sağlamakta yeteri düzeyde değildir. Bilgilerin kalıcılığını sağlamak ve konuların birbiri ile ilişkisini net bir şekilde gösterebilmek için kavram haritaları kullanılabilir.
- Nitelikli coğrafya öğretimi bilginin kullanılabilir hale gelmesi ile gerçekleştirilebilir. Teorik bilgiden çok uygulamaya yönelik etkinlikler yapılmalıdır. Alan gezileri yapılarak öğrencilerin hayal gücünü ve ilgileri doğrultusunda yaratıcı yazma etkinlikleri yapılabilir.
- Pandemi sürecinde kitaplardaki etkinlikler yeniden gözden geçirilmeli ve sürece uygun hale getirilmelidir.
- Pandemi sürecinde sosyal mesafeye uygun olarak çocukların okula geldiği günlerde drama etkinliklerine yer verilebilir.

- Pandemi döneminde sınırlandırılan etkinliklerden dolayı öğrenciler normal eğitim sürecinden daha pasif hale gelmiştir. Süreçte öğrencilerin aktifliğini sağlayabilmek için her bir öğrenciye ünlü bir coğrafyacının hayatını araştırma görevi verilip araştırılan ünlü coğrafyacının hayatı meddah oyunu şeklinde sınıfta veya canlı derste sunulabilir.
- Pandemi süreci göz önünde bulundurularak kazanım sayıları sürece uygun hale getirilebilir. Ayrıca sosyal bilgiler ders saatleri artırılmalı, uygulamaya daha fazla zaman ayrılmalıdır.
- Öğretmenlere coğrafya konularının öğretilmesi ile ilgili etkinlik kılavuz kitapları hazırlanmalıdır.

Yapılan araştırmada 4. Sınıf sosyal bilgiler dersi içerisinde bulunan coğrafya öğretimi sırasında karşılaşılan sorunlar ortaya konulmuştur. Bu ve buna benzer çalışmaların sadece 4. Sınıf sosyal bilgiler dersi için değil bütün eğitim camialarında yapılması önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Akyol, Ç. (2004) "Coğrafya Eğitiminde Temel Sorunlar", Yazılı Bildiri, I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi, 15-17 Mayıs 2003, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü-DEÜ Buca Eğitim Fakültesi, İzmir, Tebliğler Kitabı, ss. 32-38, Ankara.
- Atalay, İ. (2005) Genel Fiziki Coğrafya, Meta Basım Matbaacılık: İzmir.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008, s.159). Bilimsel araştırma yöntemleri (26.baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Can, E. (2020). Coranavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Günes, F. (2003). Okuma yazma öğretiminde cümlenin önemi, *Türklük Bilimi Araştırmaları. Türkçe'nin Öğretimi Özel Sayısı. 13*, 39-48.
- Güngördü, E. (1999) Coğrafya’da Öğretim Yöntemleri İlkeler ve Uygulamalar, Özcan Ofset: Ankara.
- Hanaylı, G , Öztürk, A , Baysan, S , Vural, R . (2020). Sosyal Bilgilerin Doğası, Anlamı ve Nasıl Öğretildiği Üzerine Bir Durum Çalışması: Öğretmen Görüşleri . *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 210-238.
- İzbırak, R. (1992) Coğrafya Terimleri Sözlüğü, MEB Yayınları: İstanbul.
- Merriam, S. B. (2013) Nitel araştırma, desen ve uygulama için bir rehber. Turan, S. (Ed.) Ankara: Nobel Akademik yayıncılık.
- Özmen, H. & Karamustafaoğlu, O. (2019, s.71). Eğitimde araştırma yöntemleri (1.baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- www.wikipedia.org (erişim 13.10.2020).
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018, s.69). Nitel araştırma yöntemleri (11.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018, s.269-270). Nitel araştırma yöntemleri (11.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.